

Jury Rapport Interlandse Wetenschapswinkelprijs 2010

Foto: Guy Ackermans

Hier volgt de toespraak van de juryvoorzitter, Jacqueline Cramer:

Elke twee jaar wordt de Interlandse Prijs Wetenschapswinkels uitgereikt voor het beste onderzoek dat met behulp van een wetenschapswinkel in Nederland of België is uitgevoerd. En binnen de term wetenschapswinkel vallen dan natuurlijk ook de nu Kennispunt hetende Utrechtse collega's en onze collega's van Eleanor in Middelburg. De eerste prijs bestaat uit een prachtig beeld voor de winnende winkel, een transparante brug tussen wetenschap en maatschappij, gemaakt door Ymke ter Beek. Het is een wisseltrofee, dus wees er zuinig op. Daarnaast is er een geldbedrag van 500 euro voor de winnende student-onderzoeker. De winnaars van de tweede en derde plaats ontvangen respectievelijk 250 en 125 euro. Bij meerdere student-onderzoekers wordt de prijs gedeeld.

De onafhankelijke jury let bij het beoordelen op de typische kenmerken van een geslaagd wetenschapswinkelproject. Het project moet niet alleen wetenschappelijk knap zijn, maar ook nog eens van maatschappelijk belang én nuttig zijn. Alleen maatschappelijk relevant onderzoek is dus niet

voldoende. Daarnaast streven wetenschapswinkels ook een maatschappelijke bewustwording na van hun student-onderzoekers, en dat leereffect neemt de jury dus ook mee in haar beoordeling.

En dan krijg je als jury dus 19 onderzoeken toegezonden die je op deze drie criteria moet gaan scoren. 19 onderzoeken die allemaal anders zijn; klein, groot; van 3^e jaars tot eindscriptie; sociologie, chemie... En op hun manier zijn al deze onderzoeken prachtig en een mooi blijk van hoe belangrijk het toch is dat er zoiets als een wetenschapswinkel bestaat. Gelukkig kreeg de jury naast de rapporten ook het commentaar van begeleiders en betrokken maatschappelijke organisatie erbij. En daarmee werd het maken van keuzes toch wel wat makkelijker.

De verschillende achtergrond van de juryleden zelf kwam daar ook goed bij van pas. Naast Jacqueline Cramer's achtergrond op milieugebied – als ondermeer hoogleraar, bedrijfsadviseur duurzaam ondernemen, lid van de raad van toezicht bij het Wereld Natuur Fonds en natuurlijk als minister-hadden we een emeritus hoogleraar sociologie, prof Jan Vranken uit Antwerpen. Die overigens benadrukt dat hij geen enkele betrokkenheid had bij het genomineerde Antwerpse project;-)

Vanuit de beleidssector hadden we Dirk van Uiter, oud Statenlid en Wethouder, met een achtergrond van zowel sociale academie als HTS elektrotechniek en in zijn portefeuilles onder andere verkeer en vervoer, maar ook groen en landschap. Hij was ook voorzitter en bestuurder van diverse welzijnsorganisaties. Als student hielp Willem van der Deijl uit Middelburg (student economie en filosofie) ons bij de beoordeling en namens de maatschappelijke organisaties was Hennie van Deijck jurylid. Zij is Directeur van de Stichting Experimenten Werkgelegenheid in Tilburg. Ik zelf ben voorzitter van het Landelijk Overleg Wetenschapswinkels en fungeerde als secretaris van de jury. Ik had daarbij overigens geen stemrecht.

Hoe ging de jury nu te werk? De juryleden maakten eerst voor zichzelf een mogelijke top 5 van winnaars. Die legden we naast elkaar en zo bleven er van de 19 onderzoeken die waren ingediend nog 9 over op de short list. In een juryvergadering bespraken we die, waarbij het behoorlijk in detail ging; over maatschappelijk belang, onderzoeksmethoden en leereffecten. Hieruit volgde de nu genomineerde top 3.

Wat opvalt, is dat er een aantal kleinere projecten waren met een relatief hoge impact:

- De Roosevelt Academie in Middelburg liet zien dat een student, met slechts 5 weken tijd ter beschikking, al kan bijdragen aan het ontwikkelen

van een instrument om arbeidsintegratie te meten, bij deelnemers in een sociaal werkproject. Dat was erg leerzaam voor die student.

- De Wetenschapswinkel Twente laat zien dat je met 100 uur onderzoekswerk de klant een spiegel voor kan houden. Wijkbelang Emmen moest inzien dat sociale cohesie een *voorwaarde* is voor zelfwerkzaamheidsprojecten, en dat de omgekeerde route niet werkt. In nog minder tijd onderzocht de winkel de bereidheid van werkgevers in de metaal, om hun beroepssector aantrekkelijker te maken voor meiden. De positieve reactie van werkgevers straalde weer af op het MBO en het VMBO, die nu hun curriculum aanpassen. Voor dezelfde winkel laat een student tenslotte een verbluffend staaltje onderzoeksjournalistiek zien. In 7 weken tijd slaagt hij erin om uit moeilijk toegankelijke bronnen, eindelijk duidelijkheid te geven over de ‘Bornse gifbelt’. En dat was voor omwonenden heel belangrijk.

- Het Kennispunt Bètawetenschappen Utrecht geeft, met een literatuurstudie naar het mogelijk vòorkomen van cytostatica in oppervlaktewater, een goed voorbeeld van hoe belangrijk het is om natuurwetenschappelijke kennis toegankelijk te maken voor natuur en milieu-organisaties. Hun studente schreef in 10 weken een degelijke scriptie, waarvan het resultaat goed in de wereld van water- en zuiveringsschappen, én in de vakliteratuur terecht kwam.

Naast deze kleinere projecten waren er ook veel, heel diverse, grotere studies.

De winkel in Antwerpen deed uitgebreid onderzoek naar het verbeteren van een internetforum; dat is erg nuttig voor het bereiken van jongeren. Brussel bekeek hoe voetbal als vorm van sociale activering werkte voor daklozen. De Groningse wetenschapswinkels van Economie en van Volksgezondheid evalueerden samen --en dat is prachtig!-- de kwaliteit van de hulpverlening voor chronisch zieken. De Bètawinkel Groningen onderzocht of energiezuinige straatverlichting ook natuurvriendelijk is. En de Groningse Wetenschapswinkel voor Taal, Communicatie en Cultuur hielp bij het selecteren van boeken voor jongeren “tussen servet en tafellaken”; zeer bruikbaar voor de bibliotheken, en erg herkenbaar uit eigen ervaring voor een aantal juryleden.

De universiteit van Tilburg zorgt meestal voor een goede publieke afronding van hun onderzoeken, door middel van symposia. Lof van de jury daarvoor. Hun onderzoek naar of een producent nu wel of niet juridisch aansprakelijk is voor mogelijke schade van nanodeeltjes, gaf een uitdagende inbreng voor

een seminar. Ook hun onderzoek naar discriminatie op basis van seksuele geaardheid in Brabant, kreeg veel aandacht middels een symposium. Ook Wageningen let heel erg op de publieke presentatie en discussie van de resultaten. Hun onderzoek naar dierenwelzijn kreeg veel aandacht in de beleidswereld, en ook de studies naar het Kloosterpark in Oirschot werden op het gemeentehuis gepresenteerd.

Een project waar we nog wat langer over doorspraken was het onderzoek van Brussel, naar de toegankelijkheid van de openbare ruimte voor mensen met een verstandelijke beperking. We zijn er in Nederland aan gewend vooral te kijken naar toegankelijkheid voor lichamelijk gehandicapten; deze benadering was voor ons nieuw, en we kunnen hier nog veel van Vlaanderen leren. Het feit dat de onderzoekster ook de doelgroep zelf aan het woord laat, past volgens ons uitstekend in de wetenschapswinkeltraditie. We hopen dat dit onderzoek tot concrete aanbevelingen gaat leiden.

De jury kent de 3e prijs toe aan Jeroen Vetter van de Bèta Wetenschapswinkel Groningen, voor zijn onderzoek naar een veiliger productieroute voor MDI. De jury vond dit een gedegen studie, en had waardering voor het meenemen van zowel chemische technologie als economie, in de beoordeling van nieuwe, veiligere productiemethoden voor kunststoffen. Ook de wetenschappelijk begeleider van Jeroen was hierover vol lof; volgens hem heeft Jeroen de standaard gezet voor toekomstige masterscripties in de relatief nieuwe studierichting Technische Bedrijfskunde. Het onderzoek deed de juryvoorzitster erg denken aan haar eigen tijd met de chemiewinkel, hoewel de samenwerking met het commerciële consultancy bureau Fluor BV beslist helemaal nieuw is. Dat Jeroen het onderzoek daar als stage uitvoerde, werpt op een prettige manier zijn vruchten af. De Groningse Milieufederatie geeft aan dat zij met dit rapport onderbouwd stelling kan nemen, in de discussie over de geplande vestiging van een nieuwe fabriek voor MDI in het Noorden. Het rapport is nog heel recent. We hopen dat de wetenschapswinkel bijhoudt hoe de discussie in de regio verder loopt en welke rol dit rapport daarin speelt – en wellicht kan zij die discussie zelf stimuleren.

De 2^e prijs gaat naar het onderzoek van Andries Middag en Matthijs Timmermans van de Wetenschapswinkel Wageningen. Hun studie naar de N340 geeft op een uiterst gedegen wijze antwoord op de vraag hoe de toekomstige mobiliteit in dit mooie stukje Nederland het best gefaciliteerd kan worden. Alle relevante literatuur en beleidsinformatie is geraadpleegd.

Modellen zijn niet klakkeloos gebruikt, maar er worden scenario's geschetst, waarbij veiligheid, duurzaamheid en bereikbaarheid worden meegenomen. Beide studenten zijn in het maatschappelijk diepe gesprongen en hebben met alle betrokkenen gesproken. Het resultaat mag er zijn. In zekere zin is er sprake van weerlegging van het door de provincie nodig geachte middel van verdubbeling om de 'toenemende' automobilititeit te lijf te gaan. Een prima onderzoek, met veel maatschappelijke relevantie. De Wetenschapswinkel Wageningen verdient een pluim omdat zij beide scripties tot één duidelijk, en uiterst verzorgd, eindrapport heeft verwerkt, zodat het onderzoek nu impact heeft op de beleidsbeslissingen over de weg.

En met de toekenning van de 2e prijs was het natuurlijk al duidelijk wie de 1e prijs heeft gewonnen. De jury feliciteert Annick de Vylder, van de Wetenschapswinkel Antwerpen, met haar prachtige onderzoek naar voorlezen en leesattitude.

Goed leren lezen is voor kinderen cruciaal voor hun latere kansen. Het vergroten van leesplezier en leesvaardigheid draagt bij aan hun sociale en maatschappelijke ontwikkeling. Dit is niet alleen voor een individueel kind belangrijk, maar ook maatschappelijk van zeer groot en algemeen belang. Er is volgens de jury grote behoefte aan deugdelijke en toegankelijke informatie op dit terrein. De onderzoekster heeft gedegen en zorgvuldig de vanuit haar onderwijs ontstane praktijk geëvalueerd, en onderzocht of het voorlezen hielp bij het vergroten van het leesplezier van de voorlezer. Wetenschappelijk is dit allemaal prachtig uitgevoerd. Het is ook allemaal in samenwerking met de scholen gedaan, en dan zowel in contact met de leraren als met de leerlingen. Het rapport is mooi en toegankelijk geschreven en het ziet er ook goed uit. Bovendien is de conclusie erg helder: gewoon, ondubbelzinnig, "ja, dit werkt!". Dit onderzoek heeft volgens de jury op lange termijn een structureel, fundamenteel maatschappelijk nut, naast de directe beantwoording van de onderzoeksvraag. We hopen dat Stichting Lezen veel publiciteit aan dit werk zal geven.